

Erhvervsskolerne kan bidrage til at løfte voksnes læse- og regnefærdigheder

Analyse af erfaringer fra tekniske og merkantile erhvervsskoler,
der udbyder forberedende voksenundervisning (FVU)

Danske Erhvervsskoler, januar 2014,

Mie Poulsen og Stine Sund Hald

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning.....	3
Resumé og konklusioner	4
Baggrund omkring udbud af FVU i Danmark	7
Datagrundlag	8
FVU på erhvervsskolerne – geografi og udbud	9
Gevinster, når FVU udbydes på en erhvervsskole.....	13
De strategiske og praktiske grunde til at udbyde FVU på en erhvervsskole.....	13
Gevinster for deltagerne, når FVU udbydes på en erhvervsskole	15
Målgrupper og organiseringen af FVU-undervisningen.....	17
Organisering af FVU-undervisning kræver fleksibilitet	18
Hvorfor er der ikke flere erhvervsskoler, der udbyder FVU?	20
Skoler, der ikke har en driftsoverenskomst til FVU.....	20
Uhensigtsmæssigheder, når erhvervsskoler skal udbyde FVU	21
Afrunding og anbefalinger	24

Erhvervsskolerne kan bidrage til at løfte voksnes læse- og regnefærdigheder

Indledning

Hver sjette voksne dansker har svært ved at læse simple tekster og hver syvende har dårlige regnefærdigheder. Det viser en international OECD-undersøgelse af voksnes kompetencer (PIAAC 2013). Udviklingen går desværre den forkerte vej, da andelen af dårlige læsere, i aldersgruppen 16-65 år, er steget med 18 % siden 1998. Det betyder, at flere og flere voksne har svært ved at klare de krav, de møder, hvis de vil starte på en uddannelse, varetage et job, eller leve op til de krav, som der stilles til samfundsborgere i et videnssamfund som det danske.

OECD-undersøgelsen viser, at det er erhvervsskolernes målgrupper, der i høj grad har behov for et løft. En af vejene til at forbedre de voksnes kompetencer er Forberedende Voksenundervisning (FVU).

Der er i dag 14 erhvervsskoler, som kan tilbyde deres målgrupper FVU-kurser. I 2012 stod erhvervsskolerne for ca. 8 % af den samlede FVU-aktivitet, men et centralt spørgsmål er:

Kan erhvervsskolerne i højere grad bidrage til at løfte danskernes læse- og regnefærdigheder?

Danske Erhvervsskoler – Lederne (DE-L) har gennemført en undersøgelse, der skal belyse, hvad gevinsterne er, når erhvervsskolerne tilbyder FVU. Derudover afdækker undersøgelsen, om de skoler, der ikke udbyder FVU, er motiverede for at udbyde FVU i fremtiden. FVU udbydes primært af VUC, men det enkelte VUC kan dele deres udbud med eksempelvis daghøjskoler og erhvervsskoler. Hvis en erhvervsskole skal udbyde FVU kræver det, at de kan indgå en aftale med VUC om en driftsoverenskomst.

Undersøgelsen drejer sig udelukkende om FVU og medtager derfor ikke andre uddannelsesstilbud som eksempelvis ordblindeundervisning for voksne (OBU).

Resumé og konklusioner

Kan erhvervsskolerne i højere grad bidrage til at løfte danskernes læse- og regnefærdigheder, end de gør i dag? Det er hovedspørgsmålet i nærværende undersøgelse blandt tekniske og merkantile erhvervsskoler.

Undersøgelsen har fokus på hvilke gevinster, der er for de voksne, der har brug for et løft af deres læse- og regnefærdigheder, når de kan gennemføre FVU på en erhvervsskole. Derudover kan analysen belyse hvilke gevinster, der er for erhvervsskoler, der udbyder FVU og ligeledes hvilke u hensigtsmæssigheder, der er, når en erhvervsskole ønsker at have en driftsoverenskomst til at udbyde FVU.

DE-L har gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt de tekniske og merkantile erhvervsskoler. Der er 50 erhvervsskoler, der har besvaret spørgeskemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 79.

Nedenfor er de overordnede resultater resumeret.

Skævt danmarkskort over udbud af FVU på erhvervsskoler

De 14 erhvervsskoler, der har driftsoverenskomst til at udbyde FVU, er samlet få steder i Danmark.

Undersøgelsen viser, at der i hele Vest- og Sønderjylland samt Sydsjælland ikke er erhvervsskoler, der har driftsoverenskomst til at udbyde FVU. Samlet set tegner der sig et billede af, at borgerens tilbud om FVU er forskelligt fra landsdel til landsdel. I nogle kommuner har borgeren altså mulighed for at gennemføre FVU på VUC eller på den lokale erhvervsskole, men i de fleste kommuner er dette ikke en mulighed.

Erhvervsskolerne er motiverede for at udbyde FVU

Der er i dag 133 udbydere af FVU, hvoraf kun 14 er tekniske og merkantile erhvervsskoler. De tekniske og merkantile erhvervsskoler står for 8 % af den samlede FVU-aktivitet. Denne undersøgelse viser, at erhvervsskolerne gerne vil bidrage mere til FVU, da der er 16 nye erhvervsskoler, der har angivet at de enten har søgt (men har fået afslag) eller overvejer, at ansøge om en driftsoverenskomst i fremtiden. Hvis en erhvervsskole skal udbyde FVU kræver det, at den kan indgå en aftale med VUC om en driftsoverenskomst, da VUC har ansvaret for det lokale udbud af FVU.

Det er en gevinst for FVU-deltagere, at undervisningen foregår i et erhvervsfagligt miljø

Erhvervsskoler, der i dag har driftsoverenskomst til at udbyde FVU, oplever at der er særlige gevinster for FVU-deltagerne, når undervisningen foregår på erhvervsskolen.

FVU-deltagerne bliver en del af det erhvervspædagogiske undervisningsmiljø, de måske kender fra deres erhvervsuddannelse eller AMU-kurser. De undgår at skulle skifte institution, hvis de allerede er EUD-elev eller AMU-kursist på erhvervsskolen. Også deltagere udefra, som eksempelvis deltagere, der er henvist fra et jobcenter, har gavn af at være i et erhvervsfagligt miljø. Erhvervsskolerepræsentanterne oplever, at FVU på erhvervsskolen kan virke motiverende og "giver lyst til mere uddannelse", uanset om deltageren kommer direkte fra en virksomhed, er AMU-kursist, EUD-elev eller kommer helt ude fra.

Erhvervsskoler skal udbyde FVU, fordi det opfylder et behov hos skolernes målgrupper

Den primære grund til, at erhvervsskolerne har valgt at søge om driftsoverenskomst til at udbyde FVU er, at de ser et stort behov hos deres forskellige målgrupper. Ca. 80 pct. af skolerepræsentanterne har angivet, at FVU er en gevinst for skolen, fordi den opfylder et behov hos eksempelvis læse- og regnesvage kursister og elever. En stor del af målgruppen for FVU deltager i skolens AMU-kurser eller på EUD. Erhvervsskolerne kan imødekomme elever og kursisters behov ved at udnytte de faglige synergier i samspillet mellem FVU og henholdsvis EUD og AMU. FVU giver derfor mulighed for, at skolerne kan udvide deres faglige profil.

Faglærte og ufaglærte er de primære målgrupper for FVU-undervisningen

De primære målgrupper for FVU på erhvervsskolen er faglærte og ufaglærte. 93 % af erhvervsskolerne angiver, at de har ufaglærte som målgruppe og tilsvarende svarer 86 %, at de har faglærte som målgruppe. Erhvervsskolerne rekrutterer både FVU-deltagere gennem AMU- og EUD-systemet, via virksomheder og beskæftigelsessystemet. I forhold til målgrupper viser det sig i øvrigt, at skolernes FVU-kurser retter sig mod en bred målgruppe i forhold til beskæftigelsesstatus, uddannelsesbaggrund og branchetilhørsforhold, og at skolerne stadig ser muligheder for at opsøge nye målgrupper til FVU.

Det kræver fleksibilitet at udbyde FVU

FVU retter sig mod en bred målgruppe og det betyder, at skolerne tilretter organiseringen af undervisningen alt efter, hvilken målgruppe der er i spil. På erhvervsskolen kan FVU-undervisningen sammentænkes med skolens øvrige aktivitet på AMU og EUD, så de bliver integreret i de faglige miljøer på skolen. FVU kan ligeledes afholdes som selvstændige forløb på skolens enkelte afdelinger eller i en virksomhed. Erhvervsskolerne kan honorere den fleksibilitet det kræver at udbyde FVU. Erhvervsskolerne mener dog, at der bør være mere åbne rammer for tilrettelæggelsen, så skolerne kan skabe mere synergi imellem eksempelvis AMU og FVU.

FVU kan bidrage til fastholdelse af EUD-elever og indslusning af nye EUD-elever

Erhvervsskolernes EUD-elever er en målgruppe for FVU-undervisningen. 71 % af skolerne har angivet at EUD-grundforløbselever, er en del af deres målgruppe. Erhvervsskolerepræsentanterne nævner, at FVU giver gode muligheder for at støtte skolens EUD-elever, så de er bedre rustet til at gennemføre den øvrige undervisning. I den forbindelse har 64 % af skolerne angivet, at FVU bidrager til fastholdelse. FVU på en erhvervsskole kan ligeledes være en måde at indsluse nye elever, der eksempelvis er henvist fra et jobcenter. FVU kan derfor være første skridt på vejen til at gennemføre en erhvervsuddannelse for en ung kontanthjælpsmodtager.

Der mangler faglige argumenter for, hvorfor udbuddet af FVU er styret af én udbyder

Erhvervsskolerne er generelt kritiske over for, at udbuddet af FVU styres af VUC, der selv er udbyder. Erhvervsskolerne stiller spørgsmålstegn ved, hvad den faglige begrundelse er for, at VUC er bedre til at vurdere behovene for et udbud end erhvervsskolerne? Særligt når erhvervsskolerne oplever, at mange af deres AMU-kursister og EUD-elever har behov for FVU. Det bør, ifølge erhvervsskolerne, være Undervisningsministeriet, der styrer udbuddet, så alle udbydere har lige vilkår.

Styringsformen giver mange administrative omveje

Erhvervsskolerne mener, at administrationen omkring FVU giver mange administrative omveje og giver skolerne unødige udgifter. Erhvervsskolerne skal honorere VUC for administrationen, og derudover er erhvervsskolerne nødsaget til at investere i et ekstra studieadministrativt system, fordi det skal afregnes via VUC og ikke Undervisningsministeriet. Administrationssystemet er, ifølge erhvervsskolerne, bureaukratisk og tungt og bør erstattes af en mere effektiv model, hvor erhvervsskolerne afregner direkte med Undervisningsministeriet.

Der er uklarhed omkring VUC's rolle som faglig samarbejdspartner

Det tyder på, at der ikke er klarhed over hvilke forpligtelser VUC har i forhold til at være faglig samarbejdspartner og overenskomstgiver til erhvervsskolerne. Erhvervsskolerne oplever, at der eksempelvis ikke er lige adgang til information om nye tiltag og udvikling omkring FVU. Derudover oplever erhvervsskolerne, at der ikke er klarheder over hvordan, der skal føres tilsyn med FVU. Der er store lokale forskelle på driftsoverenskomstaftalerne mellem erhvervsskolerne og VUC, både når det gælder geografisk udbudsområde, målgrupper og økonomi. Erhvervsskolerne mener, at der bør være ens vilkår på tværs af skolerne og at dette sikres bedst, hvis erhvervsskolerne selv har retten til at udbyde FVU.

Konklusion

Overordnet kan vi konkludere, at erhvervsskolerne kan og gerne vil bidrage mere til at løfte danskernes læse- og regnefærdigheder. FVU løfter deltagerens funktionelle færdigheder inden for dansk og matematik, og det er til stor gavn for alle erhvervsskolernes målgrupper. Både dem der er ansat i en virksomhed, dem der er i gang med en uddannelse og dem der er ledige.

Der er store gevinster for deltagerne, hvis flere får muligheden for at vælge at gennemføre FVU på en erhvervsskole, fordi undervisningen kan foregå i et erhvervspædagogisk undervisningsmiljø.

Geografisk er der store forskelle på, hvor borgeren har mulighed for at gennemføre FVU på en erhvervsskole og det bør der, ifølge flere erhvervsskoler, laves om på.

Det bør endvidere åbnes mere for rammerne for tilrettelæggelsen af FVU, hvis flere erhvervsskoler skal motiveres til at udbyde FVU.

Hvis flere erhvervsskoler skal udbyde FVU kræver det, at flere erhvervsskoler ansøger og får adgang til en driftsoverenskomst til at udbyde FVU.

På baggrund af undersøgelsen kan vi endvidere konkludere, at der er behov for at undersøge, om udbudsstyringen og administrationen omkring FVU foregår hensigtsmæssigt.

Baggrund omkring udbud af FVU i Danmark

FVU blev indført i 2001 for at forbedre voksnes grundlæggende færdigheder inden for dansk og matematik. Formålet med FVU er at give voksne mulighed for at forberede og supplere deres grundlæggende færdigheder i læsning, stavning og skriftlig fremstilling samt talforståelse, regning og basale matematiske begreber med henblik på videre uddannelse samt styrke voksnes forudsætninger for aktiv medvirken i alle sider af samfundslivet (BK FVU).

FVU bliver udbudt i hele landet på i alt 133 udbudssteder, men det er kun en mindre gruppe af danskere, der har deltaget i FVU. I perioden 2001-2010/11 har 60.518 personer gennemført et eller flere kurser i FVU-læsning og 18.502 personer har gennemført et eller flere kurser i FVU-matematik (EVA 2012).

PIAAC-undersøgelsen viser imidlertid, at der er en stor målgruppe, der kan have behov for FVU-undervisning. PIAAC er den nyeste undersøgelse, der har afdækket, hvor mange danskere der har behov for at få løftet deres læse- og regnefærdigheder. PIAAC – undersøgelsen viser, at Danmark ligger under gennemsnittet i forhold til læsefærdigheder blandt de 24 lande, der deltager i undersøgelsen¹. Ifølge undersøgelsen er der 583.000 danskere, der har dårlige læsefærdigheder. Danskerne klarer sig internationalt bedre i forhold til regnefærdigheder, men de vurderer i undersøgelsen, at der er 531.000 danskere, der har ringe regnefærdigheder (PIAAC 2013).

Politisk er der fokus på at styrke danskernes læse-, skrive- og regnefærdigheder. Der har været et bredt politisk ønske om at øge aktiviteten i FVU. Området var bl.a. en del af velfærdsaftalen i 2006, hvor der blev fastsat en målsætning om at øge antallet af deltagere på FVU til 40.000 kursister om året. I 2010/11 var halvdelen af dette mål nået, da ca. 20.000 personer gennemførte FVU i dette år (Danmarks Statistik). Cirka en tredjedel af de kursister, der årligt deltager i AMU, har vanskeligheder med at læse, skrive eller regne. Derfor blev der i velfærdsaftalen fastsat en målsætning om, at FVU, i højere grad end i dag, skal gennemføres på de erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner, hvor en væsentlig del af målgruppen i forvejen deltager i uddannelse.

I 2007 overtog Voksenuddannelsescentrene (VUC) amternes ansvar for at udbyde FVU. VUC har således ansvaret for og myndigheden til at sikre, at alle, der er berettiget til det, kan modtage FVU inden for en rimelig geografisk afstand. VUC kan udvide det lokale udbud ved at indgå driftsoverenskomst med andre uddannelsesinstitutioner om at udbyde FVU inden for det enkelte VUC's geografiske dækningsområde. For at opnå en bredere geografisk uddannelsesdækning, kan VUC lave en aftale med en anden uddannelsesinstitution om, at VUC afholder FVU-undervisningen på den pågældende institution. VUC samarbejder i den forbindelse med regionsrådet, der har ansvaret for den samlede FVU indsats i regionen. Koordineringen med regionen består i beslutninger omkring den geografiske placering af udbuddet og kapaciteten, der skal sikre et tilstrækkeligt og varieret tilbud til alle. (BK FVU).

¹ OECD-undersøgelsen (PIAAC) er gennemført i 24 lande. Der er 7.328 danskere, der har deltaget i undersøgelsen. De er repræsentativt udvalgt mellem de ca. 3,6 millioner danskere, der er mellem 16 og 65 år.

Hent analysen via dette link: [Link til hovedrapport om danskernes kompetencer](#)

Læs mere om PIAAC via dette link: [Link til PIAAC-undersøgelsen](#)

I 2007 blev der indført i AMU-loven, at alle AMU-kursister skal have tilbudt muligheder for at få vurderet læse-, skrive- og regnefærdigheder gennem en screening. Dette skulle bidrage til, at flere voksne deltager i FVU. En evaluering af FVU fra Danmarks Evalueringsinstitut har dog vist, at disse screeninger ikke nødvendigvis medfører, at flere gennemfører FVU (EVA 2012).

Erhvervsskolernes kursister og elever har altså muligheden for at blive testet i forhold til deres funktionelle færdigheder inden for dansk og matematik. Hvis erhvervsskolen selv vil tilbyde sine målgrupper at deltage i FVU, kræver det altså at erhvervsskolen kan indgå en driftsoverenskomstaftale med det lokale VUC.

Datagrundlag

Denne undersøgelse baserer sig primært på resultater fra en spørgeskemaundersøgelse blandt tekniske- og merkantile erhvervsskoler. Undersøgelsen blev gennemført i december 2013, og er gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse.

Der er 50 erhvervsskoler repræsenteret i undersøgelsen, og de repræsenterer både store og små skoler samt tekniske, merkantile, og kombinationsskoler². Der er i alt 63 tekniske og merkantile erhvervsskoler og med 50 besvarelser har undersøgelsen en svarprocent på 79 %.

På den baggrund kan vi konkludere, at undersøgelsen er repræsentativ for sektoren. Der er imidlertid kun 14 skoler, der har erfaringer med at have en driftsoverenskomst til at udbyde FVU. Dette betyder, at flere af konklusionerne bygger på svar fra relativt få skoler. I fremvisningen af resultaterne tages der løbende hensyn til, at der er tale om en lille population.

Ud over resultater fra spørgeskemaundersøgelsen inddrages der perspektiver fra følgende rapporter og kilder:

- Danskernes Kompetencer er en del af den internationale PIAAC-undersøgelse (PIAAC 2013). PIAAC står for "The Programme for the International Assessment of Adult Competencies" og er iværksat af OECD
- Evaluering af forberedende voksenundervisning (FVU) – med fokus på aktivitet, deltagerprofil og udbydere 2012, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA 2012)
- Resultater fra rundspørge blandt erhvervsskoler i oktober 2011, gennemført af DE-L (DE-L 2011)
- Bekendtgørelse om undervisning m.v. inden for forberedende voksenundervisning (BK FVU)
- Vejledning om FVU på de erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner (UVM 2011)
- Bedre samspil mellem AMU og FVU – 12 gode eksempler (UVM 2010)
- Undervisningsministeriets Databank (UVM)

² Kombinationsskoler udbyder erhvervsrettede uddannelser inden for det tekniske- og merkantile område.

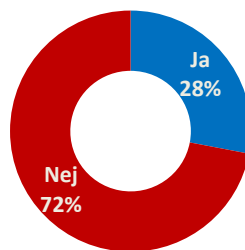
ANALYSE

FVU på erhvervsskolerne – geografi og udbud

Danske Erhvervsskoler har gennemført en spørgeskemaundersøgelse om tekniske og merkantile erhvervsskoler erfaringer med Forberedende Voksenundervisning (FVU). Der er 50 ud af 63 tekniske- og merkantile erhvervsskoler, der har besvaret spørgeskemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 79.

Ud af de 50 deltagende skoler, er der i alt 14 erhvervsskoler, der har driftsoverenskomst til at udbyde FVU. Fordelingen af udbuddet af FVU udbud for de erhvervsskoler, der deltager i undersøgelsen fremgår af figuren nedenfor:

Har skolen driftsoverenskomst til at udbyde FVU?

Geografisk udbud af FVU på erhvervsskoler

VUC er forpligtet til at sikre, at FVU udbydes på flere typer uddannelsesinstitutioner inden for det geografiske område, som voksenuddannelsescenteret har ansvaret for. I dette afsnit vil vi afdække, hvordan erhvervsskolerne er repræsenteret rent geografisk (BK FVU).

Erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner har to muligheder for, at FVU kan gennemføres på institutionen:

- En erhvervsrettet uddannelsesinstitution kan indgå driftsoverenskomst med VUC.
- En erhvervsrettet uddannelsesinstitution kan indgå aftale med VUC eller en anden FVU-udbyder om at afholde FVU-undervisningen på den erhvervsrettede uddannelsesinstitution.

I driftsoverenskomsten mellem VUC og de enkelte erhvervsskoler fremgår det, hvor stor en del af VUC's geografiske udbudsområde, der er med i driftsoverenskomsten. Det er derfor forskelligt fra skole til skole, hvor mange kommuner, der er med i erhvervsskolens driftsoverenskomst. Erhvervsskolen kan ansøge om præcist det dækningsområde, skolen ønsker, men det er det enkelte VUC der afgør, hvor stort dækningsområde skolen skal tildeles.

Der er eksempelvis en erhvervsskole, hvor udbuddet følger hele VUC's udbudsområde og en anden erhvervsskole, der kun har en driftsoverenskomst til at udbyde FVU i to af kommunerne i det pågældende VUC's geografiske udbudsområde. Dette til trods for at erhvervsskolen søgte om at få driftsoverenskomst til hele VUC's udbudsområde, bl.a. fordi skolen har et godt samarbejde med virksomheder i flere kommuner i området.

Kortet nedenfor illustrerer, hvordan det geografiske udbud af FVU på de 14 erhvervsskoler tegner sig. Kortet illustrerer erhvervsskolernes hovedadresser, og ikke det fulde geografiske dækningsområde, hvor kursisterne kan tage FVU, da det varierer fra aftale til aftale.

Geografisk placering af erhvervsskoler, der har driftsoverenskomst til at udbyde FVU

Danmarkskortet viser, at der er geografiske forskelle på, hvor erhvervsskolerne har opnået driftsoverenskomst til at udbyde FVU.

Det er et skævt danmarkskort, da der tegner sig et billede af, at udbuddet af FVU på erhvervsskoler er fraværende i Vest- og Sønderjylland samt Sydsjælland.

Den samlede FVU-aktivitet er ligeledes skævt fordelt mellem landsdelene. EVA's evaluering viser, at mens kommuner i region Nordjylland og Syddanmark har stor aktivitet, har mange kommuner i Region Hovedstaden, Sjælland og den vestlige del af Region Midtjylland en lille aktivitet (EVA 2012).

Denne undersøgelse viser, at det ikke nødvendigvis skyldes at erhvervsskolerne holder sig tilbage i forhold til at udbyde FVU. Der er i alt 16 erhvervsskoler, der har tilkendegivet, at de enten har ansøgt (og fået afslag) eller at de overvejer at søge om driftsoverenskomst i fremtiden.

Erhvervsskolerne står samlet set for 8 % af FVU-aktiviteten i Danmark, men der er store forskelle på omfanget af FVU-aktivitet på de enkelte erhvervsskoler. Som det fremgår af tabellen nedenfor er der især seks skoler, der har stor aktivitet inden for FVU området. De seks skoler er markeret med fed skrift.

FVU- aktivitet i 2012	
2012	Aktivitet/ Årselever ³
Campus Bornholm*	6,1
Campus Vejle*	17,52
SDE (Vejle)	3,42
SDE(Fyn)	27,29
Tietgen	28,49
Niels Brock	0,08
EUC Nordvestsjælland	7,01
Tradium (Randers)	3,51
Tradium (Aalborg)	0,3
Skanderborg-Odder*	18,28
Århus Købmandsskole	5,45
AARHUS TECH	19,99
Tech College Aalborg	23,67
EUC Nord	11,28
Viden Djurs	0,25
Aalborg Handelsskole	0,54
Total FVU-aktivitet på Erhvervsskoler	173,18
Total FVU-aktivitet	2059,61
Erhvervsskolernes andel	8 %

Kilde: Undervisningsministeriet

*Erhvervsskole og VUC

Erhvervsskolerne er imidlertid blot en lille spiller på markedet over udbydere af FVU. Ifølge evalueringen fra 2012 er der i alt 133 udbydere af FVU. I nedenstående skema fremgår det, hvordan udbuddet fordeler sig imellem VUC og forskellige institutionstyper, der er driftsoverenskomstparter (EVA 2012).

FVU-udbydere fordelt på institutionstyper	
Udbyder	Antal skoler, der udbyder FVU
VUC	29
Erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner (Tekniske og merkantile)	14
Erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner (SOSU)	8
Oplysningsforbund, herunder AOF, FOF og LOF	38
Sprogskoler	18
Andet, daghøjskoler, højskoler, og specialundervisningsinstitutioner	26
I alt	133

Kilde: (EVA 2012)

³ Definition af en FVU-årselev: En elev undervist på fuldtid i 812,5 klokke timer/år.

Ovenstående opgørelse viser, at den største driftsoverenskomstpartner for VUC er oplysningsforbundene. Oplysningsforbundene og VUC er tungtvejende på udbuddet, når man sammenligner med de erhvervsrettede uddannelser. Der er i alt 22 erhvervsskoler, der har driftsoverenskomst med VUC, hvor over 1/3 er SOSU-skoler.

Vi kan konkludere, at der er stor forskel på, hvor borgeren kan tage FVU. I nogle kommuner har borgeren mulighed for at gennemføre FVU på VUC, en daghøjskole eller på den lokale erhvervsskole, i andre kommuner er dette ikke en mulighed. Der er ligeledes forskel på, hvor stor aktivitet de enkelte erhvervsskoler har på FVU området og dermed også på, hvor meget skolen prioriterer FVU. Det har også indflydelse på tilbuddet til borgeren.

Hvis eksempelvis en AMU-kursist har behov og er motiveret for at gennemføre FVU, kan kursisten altså i nogle kommuner få lov til at gennemføre FVU på den skole, hvor den pågældende allerede er i gang med at tage efteruddannelse og i andre kommuner skal AMU-kursisten skifte institution for at blive bedre til at læse-, skrive eller regne.

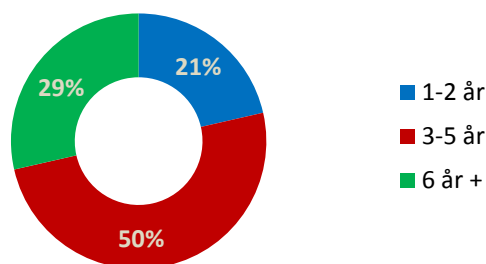
Det tyder på, at der er mulighed for at øge den geografiske uddannelsesdækning af FVU, da der er 16 erhvervsskoler, der har tilkendegivet, at de er motiveret for at søge om driftsoverenskomst til at udbyde FVU. Det kræver dog, at VUC er villige til at åbne op for flere udbud af FVU.

Gevinster, når FVU udbydes på en erhvervsskole

Der er i alt 14 erhvervsskoler, der kan tilbyde FVU-kurser, hvor det er erhvervsskolernes FVU-lærere, der underviser og erhvervsskolen, der står for planlægning og tilrettelæggelse af kurset. I den nedenstående analyse vil vi belyse, hvad baggrunden er for, at de 14 erhvervsskoler har søgt om en driftsoverenskomst, og hvilke gevinster de oplever og hvilke udfordringer de møder i den forbindelse.

Først præsenteres erhvervsskolernes erfaringsgrundlag med at udbyde FVU

I hvor mange år har skolen udbudt FVU?

Som det fremgår af ovenstående diagram, har de fleste erhvervsskoler 3-5 års erfaring med at udbyde FVU. Det er kun 1/5, der har under 3 års erfaring med at udbyde FVU.

De strategiske og praktiske grunde til at udbyde FVU på en erhvervsskole

I dette afsnit beskriver vi baggrunden for, hvorfor de 14 erhvervsskoler har valgt at søge om driftsoverenskomst til at udbyde FVU.

Der er flere strategiske og praktiske grunde til, at erhvervsskolerne har søgt og fået driftsoverenskomst til at udbyde FVU. De overordnede begrundelser er skitseret i modellen nedenfor

De 5 vigtigste grunde til at erhvervsskolerne udbyder FVU

- Skolerne ser et stort behov for FVU hos AMU-kursister og EUD-elever
- FVU kan bidrage til højere gennemførelse på EUD
- FVU kan motivere deltagerne til at tage "mere uddannelse"
- Der er god synergi i forhold til undervisningen på AMU og EUD
- FVU udvider skolens faglige profil

Det er helt centralt for erhvervsskolerne, at FVU kan bidrage til at dække behov hos de AMU-kursister og EUD-elever, der allerede går på skolen. FVU kan understøtte den faglige undervisning og dermed bidrage til fastholdelse af deltagere, der har læse- og regnevanskeligheder. I den forbindelse har FVU-screeningen givet nye muligheder, fordi den kan vise et reelt behov, hvor skolen kan tilbyde hjælp og støtte. En skolerepræsentant beskriver det således:

”Alle vore kursister på AMU-forløbene tilbydes FVU-screening og dem der måtte være i målgruppen er efterfølgende blevet tilbudt undervisning i FVU læsning/matematik. Derudover har vi via bl.a. vores hjemmeside annonceret med tilbuddet om FVU screening og undervisning samt udsendt flyers herom til virksomheder m.m.”

Det drejer sig således både om at kunne opfylde behov hos kursisterne, og øge gennemførelsen samt at få muligheden for at udvide skolens faglige profil.

De praktiske grunde drejer sig i høj grad om at udnytte synergier og fordelene er at elever og kursister kan blive i det kendte uddannelsesmiljø, hvor skolen allerede har kontakten til deltageren. Det drejer sig også om timing og planlægning. En skolerepræsentant skriver:

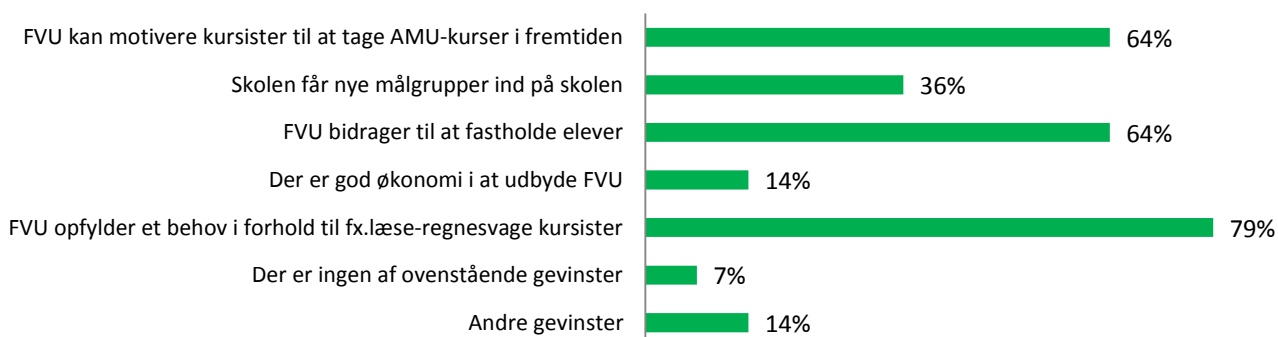
”Det (FVU) er et godt tilbud til vores AMU kursister, og at de så kunne tage fat på det her og nu”

En repræsentant fra en større skole skriver, at det er nemmere at administrere aktiviteten lokalt på skolen, når de har ressourcerne til det.

Flere skolerepræsentanter skriver at baggrunden for, at skolen har søgt om driftsoverenskomst er, at skolen har et ønske om at knytte FVU og AMU tættere sammen. FVU og AMU hører til forskellige bekendtgørelser og det kan sætte begrænsninger. Men på trods af det er der mange muligheder for at styrke samspillet mellem FVU og AMU. Undervisningsministeriet har bl.a. udgivet en folder med 12 gode eksempler på, hvordan skolerne kan styrke samspillet (UVM 2010). Erhvervsskolerne mener således, at de bedre kunne styrke samspillet mellem FVU og AMU, hvis de selv har en driftsoverenskomst.

Vi har ligeledes spurgt erhvervsskolerne, hvad gevinsterne er for skolen, når de udbyder FVU.

Hvad er gevinsten ved at udbyde FVU-undervisning for skolen?

Ud fra erhvervsskolernes perspektiv er den største gevinst, at skolen kan imødekomme et behov hos deres målgrupper. Derudover er det en rekrutteringssituation, hvor det giver mulighed for at motivere deltagerne

til mere uddannelse, ligesom det kan bidrage til fastholdelse. Det er bemærkelsesværdigt, at der kun er 14 % af skolerne, der angiver, at der er "god økonomi" i at udbyde FVU. Det er behov hos kursister og elever, der motiverer skolerne, men FVU giver samtidig erhvervsskolerne mulighed for at opbygge et fagligt miljø, der kan støtte læse- og regnesvage. FVU-lærernes kompetencer kan på den måde bruges på tværs og have afsmittende effekt på tværs af skolens afdelinger.

Set fra en skolevinkel kan vi således konkludere, at skolernes primære motivation for at søge om driftsoverenskomst er, at FVU giver dem mulighed for at imødekomme et behov hos skolens målgrupper og samtidig få muligheden for at udnytte de faglige synergier og samspillet mellem FVU og henholdsvis EUD og AMU.

Gevinster for deltagerne, når FVU udbydes på en erhvervsskole

PIACC og Danmarks Evalueringsinstitut konkluderer, at et af de steder, hvor man konstaterer mange voksne med ringe læse- og regnefærdigheder, er uddannelsesinstitutioner, der udbyder arbejdsmarkedsuddannelser og erhvervsuddannelser. Samtidig ved vi, at mange af de elever, der i dag starter på en erhvervsuddannelse, falder fra, fordi de ikke har de nødvendige grundlæggende læse-, skrive- og regnefærdigheder. Det kan føre til oplevelsen af nederlag for den enkelte. Grundlæggende skrive-, læse- og regnefærdigheder er en forudsætning for at kunne gennemføre en uddannelse, indgå på arbejdsmarkedet og i samfundet generelt. Vi har derfor spurgt erhvervsskolerne, hvad de oplever af gevinster for den enkelte, når skolens målgrupper kan gennemføre FVU på en erhvervsskole?

I nedenstående boks fremgår de gevinster, som erhvervsskolerne oplever at kursisterne får ved at deltage i FVU på en erhvervsskole.

De 5 vigtigste gevinster for deltagerne, når erhvervsskolerne udbyder FVU

- Det erhvervspædagogiske undervisningsmiljø er et godt alternativ til klassisk skoleundervisning i dansk og matematik
- Synergi i forhold til den uddannelsesaktivitet kursisten allerede deltager i
- AMU-Kursister og EUD-elever kan undgå institutions- og lærerskifte
- FVU på erhvervsskolen kan virke motiverende, så målgruppen "*får mod på mere uddannelse*"
- For personer fra beskæftigelsessystemet kan FVU virke som første skridt på vejen til at gennemføre en erhvervsuddannelse

Erhvervsskolerne fremhæver især gevinsten ved, at kursister og elever kan blive i det vante uddannelsesmiljø, når de gennemfører FVU på skolen. Erhvervsskolerne har et fagligt miljø, der afspejler de forskellige brancher. Når FVU kombineres med EUD eller AMU kommer undervisningen til at supplere hinanden, og det har deltagerne stor gavn af, mener erhvervsskolerne. Det betyder, at deltagerne oplever, at FVU er rettet mod deres eget fag- og interesseområde.

Erhvervsskolerne oplever, at FVU-undervisningen styrker motivation hos deltagerne og bidrager til fastholdelse. Den praksis – og erhvervsorienterede undervisning er et godt alternativ til klassisk

undervisning i matematik og dansk og kam måske fange deltagere, der har dårlige skoleerfaringer med i bagagen. På den måde kan FVU blive en "ekstra værktøjskasse" til at blive dygtige inden for deltagerens fagområde, fordi det styrker deltagerens forudsætninger for eksempelvis at gennemføre en erhvervsuddannelse eller varetage et job.

FVU på en erhvervsskole har også den fordel, at deltageren kan undgå et institutionsskifte. Når de bliver screenet på erhvervsskolen, kan de fortsætte deres uddannelsesforløb på skolen i stedet for at skulle henvises til en anden institution. En skolerepræsentant beskriver deres oplevelse med kursisterne på denne måde:

"Vores kursister er taknemmelige over, at vi tilbyder dem screeninger og de så får en personlig samtale om deres behov. Det skaber tillid og lettelse over, at de langt om længe får taget fat på FVU. De ved det godt, men sku lige "have et skub". De er jo skoleorienterede ved at de er på AMU, så selvom det er svært få dem motiveret (til FVU), så gør det det lidt lettere, når de er i huset"

Dette citat er en illustration af, at det ikke tyder på, at screeningerne kan gøre det alene. Det er i den personlige samtale, at elever og kursister for alvor kan blive motiveret til at gennemføre FVU, fordi FVU kan indgå i en faglig samtale omkring videreuddannelse og beskæftigelse inden for det erhvervsfaglige område.

Målgrupper, der kommer ude fra, som er ufaglærte ledige, bliver introduceret til det faglige miljø og nogle af de forskellige fagområder på en erhvervsskole, når de tager FVU. På den måde åbner FVU muligheden for, at deltageren kan få vejledning hen imod de erhvervsrettede uddannelser. En erhvervsskolerepræsentant beskriver det sådan:

"Især for den ledige målgruppe, herunder også unge, motiveres deltagerne til at tage en faglig uddannelse, mens de modtager deres FVU undervisning og er i de faglige miljøer på en erhvervsskole. Dette er en klar gevinst for den enkelte, da adgangen til de enkelte brancherelaterede uddannelser er tæt på, og vi let kan sørge for den relevante information til den enkelte, når behovet opstår"

En skolerepræsentant forudser, at de fremover vil få en del FVU- deltagere, der er unge kontanthjælpsmodtagere fra jobcentrene, fordi en stor del af disse unge skal have en faglig uddannelse på en erhvervsskole. Også her ser skolen en stor gevinst for de unge, at FVU foregår på en erhvervsskole, så de tidligt kan få en tilknytning til en erhvervsskole.

Det tyder på, at erhvervsskolernes målgrupper har mange fordele, hvis FVU-undervisningen foregår på erhvervsskolen. Dette gælder både erhvervsskolernes egne EUD-elever og AMU-kursister og deltagere, der kommer fra eksempelvis jobcentrene. Det tyder ligeledes på, at screeninger på AMU-området ikke gør det alene, hvis flere af erhvervsskolernes målgrupper skal motiveres til FVU. Det er i mange tilfælde den efterfølgende personlige samtale, der motiverer, fordi FVU kan indgå i en faglig samtale om fremtidige uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder for kursisten/eleven.

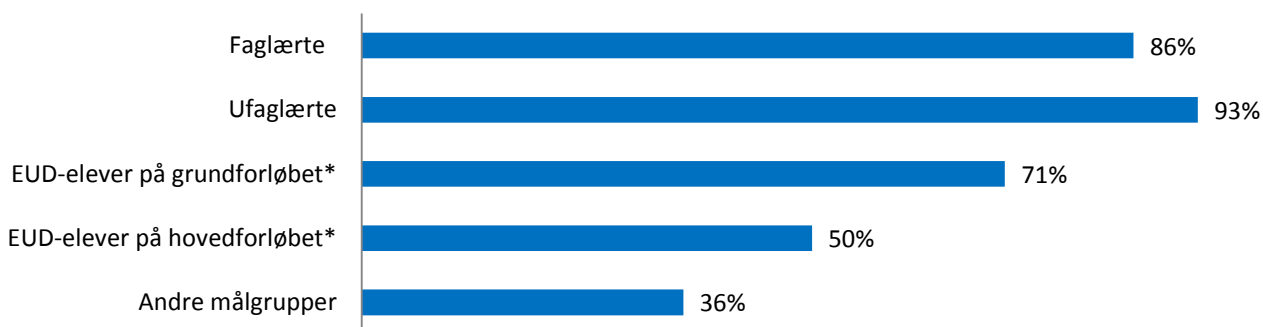
Målgrupper og organiseringen af FVU-undervisningen

Alle, der er fyldt 18 år, og som har forudsætninger for at følge undervisningen med udbytte, har adgang til FVU. Aldersgrænsen kan dog fraviges, f.eks. hvis den pågældende går på et AMU-kursus (BF FVU).

FVU undervisning skal generelt sigte imod en bred målgruppe af personer, der har behov for læse- og/eller regneundervisning. En evaluering af FVU viser, at den typiske kursist er en kvindelig lønmodtager mellem 30 og 49 år med grundskolen som højeste uddannelsesniveau (EVA 2012). Evalueringen viser ligeledes, at der på landsplan er en stor del af målgruppen, der er indvandrere af ikke vestlig oprindelse. Interessant er det ligeledes, at FVU i vidt omfang bruges af personer, der har en ungdomsuddannelse eller en videreuddannelse. Ifølge EVA er det derfor en styrke, at FVU kan finde sted på uddannelsesinstitutioner, der udbyder erhvervsrettede uddannelser (EVA 2012).

I nedenstående graf fremgår det, hvilke målgrupper erhvervsskolerne i denne undersøgelse henvender sig til.

Hvilke målgrupper henvender skolens FVU-undervisning sig til?

*Tilbydes som ekstrakurser til EUD-elever

Som grafen viser, er den mest udbredte målgruppe for FVU-undervisningen ufaglærte og faglærte. Det er bemærkelsesværdigt, at en stor del af skolerne også benytter FVU som ekstra tilbud til deres EUD-elever på grundforløbet. Dette understøtter, at der er mange i erhvervsskolernes målgruppe, der har behov for at styrke deres grundlæggende færdigheder i dansk og matematik.

I nedenstående opgørelse fremgår det endvidere, at de fleste skoler vurderer, at der er en ligelig fordeling mellem kursisterne, der er under uddannelse, i beskæftigelse eller er ledige.

Hvilken beskæftigelsessituation har skolens FVU-kursister typisk?	
Skolens FVU-kursister er oftest i beskæftigelse	7 %
Skolens FVU-kursister er oftest ledige	21 %
Skolens FVU-kursister er oftest "under uddannelse" (EUD eller lign.)	21 %
Skolens FVU-kursister er ligeligt fordelt mellem ledige, beskæftigede og elever, der er under uddannelse	43 %
Ved ikke	7 %

Vi har ligeledes spurgt ind til, om der er særlige brancher, der efterspørger FVU. Det tyder imidlertid ikke på, at det er særlige brancher, der efterspørger den type kurser.

De fleste skoler beskriver, at de har en bred målgruppe, der går på tværs af brancheområder. En skole nævner, at de i nogle tilfælde har målrettet FVU-kurser til et specifikt brancheområde. De har eksempelvis udbudt "Motor-FVU", der retter sig i mod autoområdet. I nedenstående figur er der eksempler på brancheområder, som skolernes FVU-kurser retter sig i mod.

De fleste skoler ønsker at udvide deres målgrupper i forhold til de FVU-deltagere, de har i dag. En skole ønsker at tiltrække flere, der er under uddannelse, herunder flere af skolens egne EUD-elever. Andre ønsker at etablere flere forløb, der er målrettet virksomheder.

En skolerepræsentant skriver:

"Vi har p.t. gang i en FVU-kampagne på mellemstore virksomheder. (Vi tager også bløde AMU-kurser med i denne kampagne.) Både ufaglærte og faglærte er målgruppen for denne kampagne, som vi håber og tror, giver flere virksomheds FVU - hold"

Det viser sig, at skolernes FVU-undervisning retter sig mod en bred målgruppe i forhold til beskæftigelsesstatus, uddannelsesbaggrund og branchetilhørsforhold, og at skolerne stadig ser muligheder for at opsøge nye målgrupper til FVU-undervisningen.

Organisering af FVU-undervisning kræver fleksibilitet

Den brede målgruppe for FVU kræver, at erhvervsskolen er fleksibel i forhold til organisering af undervisningen. Organiseringen af undervisningen varierer alt efter, om det er EUD-elever, AMU-kursister, ledige, der kommer direkte fra et jobcenter, og om undervisningen skal foregå på skolen eller i en virksomhed.

For 10 ud af 14 skoler foregår undervisningen både på skolen og i virksomhederne. Hos de øvrige foregår undervisningen kun på skolen.

Der er flere skoler, der afholder FVU-kurserne i de enkelte fagområder på skolen, så kurset bliver koblet på de øvrige AMU-aktiviteter på f.eks. levnedsmiddel eller metalområdet. Skolerne skriver, at det er vigtigt for kursisterne, at det er nemt og tilgængeligt. De kurser, der afholdes på skolen, kan organiseres som faste ugedage, og nogle afholder kurser både dag og aften og på flere forskellige adresser. En skolerepræsentant beskriver organiseringen således:

"Faste dage, faste tilbud og faste lærere i gode faglige undervisningsmiljøer"

For EUD-elever kan undervisningen eksempelvis lægges som et 60 timers forløb i forlængelse den daglige undervisning på grundforløbet eller hovedforløb.

Skolerne afvikler også målrettede virksomhedsforløb, hvor der kan dannes hele hold på en virksomhed. En skolerepræsentant beskriver et virksomhedsforløb på deres skole således:

”Vi har kørt et kombineret AMU/FVU-forløb. I dette forløb har vi undervist alle ansatte på en virksomhed i 6 uger ad gangen. AMU og FVU har kørt hånd i hånd, og vi har haft en projektleder på forløbet, som har koordineret med virksomheden, og f.eks har vi løbende ændret indholdet på FVU'en i forhold til de ønsker, de enkelte hold har haft. På dette forløb har vi haft jobcentret inde over, da forløbet er kørt som et rotationsprojekt”

En enkelt skole har valgt, at de også gennemfører FVU i meget små FVU-hold med løbende optag. De små hold kan bestå af helt ned til tre kursister. Skolen har valgt en strategi, hvor de altid vil have hold parat, så kursisterne kan blive tilmeldt fra dag til dag.

Der er også skoler, der angiver, at de ofte har svært ved at danne hele hold, så de må henvise kursisterne til andre skoler.

Vi kan konkludere, at organiseringen af undervisningen kan variere fra målgruppe til målgruppe. Undervisningen kan sammentænkes med skolens øvrige aktivitet på AMU og EUD, så de bliver integreret i de faglige miljøer på skolen. FVU kan ligeledes afholdes som selvstændige forløb på skolens enkelte afdelinger eller i en virksomhed.

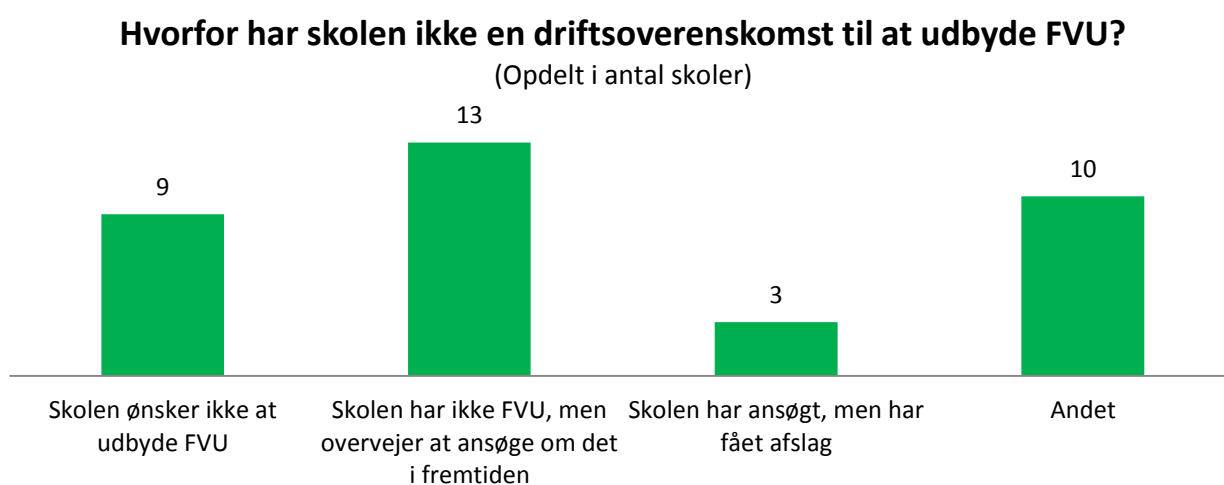
Hvorfor er der ikke flere erhvervsskoler, der udbyder FVU?

Formålet med denne undersøgelse er at undersøge, om erhvervsskolerne kan bidrage mere til at løfte voksne med læse- og regnevanskeligheder. I dette afsnit vil vi afdække, hvorfor der er skoler, der ikke udbyder FVU samt hvilke uhensigtsmæssigheder, der er i det nuværende system, som er en barriere for de nuværende udbydere og kan have indflydelse på fremtidens udbud af FVU på erhvervsskolerne.

Skoler, der ikke har en driftsoverenskomst til FVU

Det er ikke muligt for alle erhvervsskoler at opnå driftsoverenskomst til at udbyde FVU, da det kræver en driftsoverenskomst med VUC, men det er heller ikke alle skoler, der ønsker det. I dette afsnit beskriver vi baggrunden for, hvorfor de 36 i denne undersøgelse ikke har en driftsoverenskomst med VUC.

Nedenstående graf viser årsagen til, at de 36 skoler ikke har en driftsoverenskomst med VUC.

De 9 skoler der ikke ønsker at udbyde FVU begrundet det med, at skolen har en samarbejdsaftale med VUC om at VUC dækker uddannelsesbehovet. En anden årsag er, at skolen ikke har godkendte FVU-lærere ansat eller mangler volumen. Som en skriver:

”Vi holder os tilbage, fordi vi ikke umiddelbart tror, at vi kan etablere fulde hold”

Der er 13 skoler, der overvejer at ansøge om driftsoverenskomst. Skolerne begrundet bl.a. dette med, at de kan se et stigende behov blandt skolens forskellige målgrupper. En skole skriver:

”Skolen overvejer at ansøge om driftsoverenskomst fordi, vi arbejder med flere og flere personer, der bliver screenet i dansk og matematik. Der viser sig derved et øget behov for FVU”

Nogle skoler har haft et samarbejde med VUC om udbuddet hidtil, men ønsker en mere permanent løsning, fordi de kan se et øget behov og ser muligheder i, at viden fra området også kan bruges til at støtte eleverne på erhvervsuddannelserne.

FVU kan indgå som en integreret del af et AMU-kursusforløb, hvor eleverne kan gå i et ”kendt” fagligt undervisningsmiljø. Det motiverer flere skoler til at overveje at ansøge om en driftsoverenskomst. En beskriver det således:

”Skolen har ca. 1800 årselever fordelt på EUD og AMU. Det betyder, at vi statistisk set har en stor andel af elever med FVU-behov. Alle undersøgelser viser, at der er flere barrierer for den elevtype, når den skal foretage et institutionsskifte. Derfor ønsker vi selv at udbyde hold med FVU-aktiviteter”

Synergi er et gennemgående argument, når skolen gør sig overvejelser om at udbyde FVU, fordi FVU kan kombineres med AMU og EUD, så kursister og elever undgår institutionsskift. Derudover kan lærerkompetencerne gøre gavn på ungdomsuddannelserne og over for særlige målgrupper som eksempelvis personer med anden etnisk herkomst.

Der er 3 skoler, der har ansøgt om en driftsoverenskomst, men som har fået afslag. Argumentet for afslagene drejer sig primært om VUC's vurdering af udbudsbehovet.

I den forbindelse er det bemærkelsesværdigt, at det er et udbudssted (VUC), der har myndigheden til at styre antallet af driftsoverenskomster. Denne problematik uddybes nærmere i næste afsnit.

Uhensigtsmæssigheder, når erhvervsskoler skal udbyde FVU

Som beskrevet i de ovenstående afsnit er der store gevinster for både deltager og skoler, når erhvervsskolerne kan tilbyde FVU-undervisning. I undersøgelsen peger erhvervsskolerne dog også på nogle uhensigtsmæssigheder ved at udbyde FVU. Dette bakkes op af resultaterne fra en rundspørge blandt erhvervsskolerne i 2011 og evalueringen fra Danmarks Evalueringsinstitut (DE-L 2011) (EVA 2012).

Vi har bedt skolerne om at beskrive, om der er uhensigtsmæssigheder i forhold til administration, organisering eller andet, når en erhvervsskole skal udbyde FVU. Overordnet set peger erhvervsskolerne på problematikker, der drejer sig om administration og de overordnede styringsmekanismer, fordi VUC på samme tid skal styre udbud og være erhvervsskolernes faglige samarbejdspartner omkring FVU.

Administrative omveje er spild af ressourcer

Repræsentanterne fra erhvervsskolerne peger på, at det er uhensigtsmæssigt, at det er VUC, der er myndighedshaver af FVU, fordi det medfører ekstra omkostninger for erhvervsskolerne og fordi systemet er bureaukratisk tungt.

Erhvervsskolerne er nødsaget til at købe et ekstra administrationssystem, fordi administrationen skal gå igennem VUC. Erhvervsskolerne finder det uhensigtsmæssigt, at de ikke kan anvende deres eget elevadministrationssystem (EASY) til registrering af FVU-deltagere, fordi administrationen går igennem VUC, der anvender systemet Ludus. Når VUC står for administrationen medfører det meget dobbeltadministration for erhvervsskolerne.

Erhvervsskolerne fremhæver ligeledes, at der er store ”administrative omveje” i forhold til afregning omkring ledige. Erhvervsskolerne kan ikke selv udfærdige en aftale med kommunerne omkring ledige, da det er VUC, der skal opkræve Jobcentrene betaling for de kursister, der hører under betalingsloven. Processen medfører desuden, at skolerne skal vente længe med at få udbetalt deres taxameter.

Den administrative omvej er illustreret i figuren nedenfor. Figuren viser de administrative arbejdsgange, der er, når en erhvervsskole har lavet en aftale med et jobcenter om en deltager, der skal gennemføre FVU på erhvervsskolen.

Erhvervsskolerne stiller spørgsmålstegn ved, hvorfor VUC skal indgå i deres afregning med jobcentre, da det giver en unødigt lang administrationsproces.

VUC tilbageholder som hovedregel en del af administrationstaxameteret. DE-L's undersøgelse fra 2011 viste, at størrelsen af den tilbageholdte andel varierer og svarer til mellem 5% og 25 % af administrationstaxameteret.

Eksempel på takster i driftsoverenskomst for 2014 i en vilkårlig udvalgt aftale med VUC

VUC tilbageholder:

- kr. 280,00 pr. holddeltager, til dækning af administration af prøver, indberetninger til myndigheder, aktivitetsregistrering, opsøgende virksomhed m.v.
- kr. 850 pr årskursist til dækning af omkostningerne til beskikket censur, hvis deltageren skal til eksamen.

Det vil sige, at hver gang en kursist starter på et nyt hold, tilbageholdes dette beløb. En kursist kan være på erhvervsskolen i kortere eller længere tid. Det er altid dette beløb, også hvis kursisten falder fra efter ganske kort tid. En skole med driftsoverenskomster med to forskellige VUC'er har beregnet, at der samlet set blev tilbageholdt ca. kr. 400.000 af FVU taxameteret til de to VUC institutioner i 2010 (DE-L 2011).

Også EVA konkluderer, at erhvervsskolerne er kritiske over for, at VUC'erne modtager en procentdel af taxametertilskuddet til at dække omkostninger til administration og prøver, når de, ved de øvrige uddannelsesudbud, selv afregner med Undervisningsministeriet (EVA 2012).

Der kan, ud fra erhvervsskolernes perspektiv, spares ressourcer på administration, hvis erhvervsskolerne kan indberette direkte til Undervisningsministeriet i stedet for VUC. Hvilket i øvrigt er praksis på alle andre uddannelsesområder.

Udbud styres af én udbyder

Ifølge erhvervsskolerne er det en barriere for deres muligheder for at løfte voksne læse- og regnesvage, at udbuddet af FVU styres af VUC, når erhvervsskolens øvrige udbud i forhold til EUD og AMU styres af Undervisningsministeriet. Skolerne finder det ikke hensigtsmæssigt, at en udbyder styrer udbuddet. Dette giver ikke ensartede vilkår for udbyderne og den lokale regulering er afgørende for, hvor tilgængeligt FVU er for den enkelte borger.

I nogle kommuner kan borgeren altså gennemføre FVU på VUC, AOF og på erhvervsskolen. I andre kommuner skal borgeren gå på VUC for at gennemføre FVU. Som det fremgik tidligere er der store geografiske forskelle på, hvor det er muligt for borgeren at tage FVU på en erhvervsskole.

I den sammenhæng viser evalueringen fra 2012, at der er store forskelle på, hvilke krav VUC'erne stiller, for at en potentiel udbyder kan opnå en driftsoverenskomst. Rundspørgen fra 2011 og denne undersøgelse viser, at der er lokale eksempler på, at VUC ikke vil indgå driftsoverenskomst, selvom erhvervsskolen kan dokumentere lærerkræfter, ressourcer mv. og vurderer, at der er et udbudsbehov (DE-L 2011). Ifølge EVA har en erhvervsskole oplevet at blive afvist af ét VUC, men uden vanskeligheder indgik et samarbejde med et andet VUC (EVA 2012).

Overordnet set er erhvervsskolerne kritiske over for den nuværende styringsmodel, og ifølge EVA's evaluering virker det demotiverende, at de skal være underordnet VUC, så skolerne holder tilbage med at yde en særlig indsats for FVU (EVA 2012).

Det er erhvervsskolerne, som skal være den udførende kraft og til tider væbne sig med tålmodighed for at opnå en driftsoverenskomst, hvorfor erhvervsskolernes centrale opgave ikke understøttes af den nuværende styringsform, og DE-L vurderer, at større udbredelse af FVU/OBU derved hæmmes. (DE-L 2011)

Ifølge erhvervsskolerne bør udbuddet af FVU reguleres af Undervisningsministeriet, så ministeriet kan sikre ensartede vilkår for alle udbydere.

Erhvervsskolerne stiller spørgsmålstegn ved, hvad den faglige begrundelse er for, at VUC er bedre til at vurdere behovene for et udbud end erhvervsskolerne? Særligt når erhvervsskolerne oplever, at mange af deres AMU-kursister og EUD-elever har behov for FVU.

VUC som faglig samarbejdspartner

Det tyder på, at erhvervsskolerne er tilfredse med deres faglige samarbejde med VUC. En skole beskriver, at VUC er meget hjælpsomme og en god sparringspartner, fordi de har stor erfaring på FVU. Rundspørgen blandt erhvervsskolerne viste ligeledes, at erhvervsskolerne har et godt samarbejde med VUC og ifølge EVA's evaluering er hele 93 % af driftsoverenskomstparterne tilfredse med samarbejdet med VUC (DE-L 2011),(EVA 2012).

På den anden side oplever nogle erhvervsskoler, at det er svært at agere i forhold til de forskellige roller VUC har som faglig samarbejdspartner.

I rundspørgen fra 2011 problematiserer erhvervsskolerne, at de, som driftsoverenskomsttager, ikke har direkte adgang til informationer om nye tiltag i administrationen, udvikling, censur m.m. Når VUC er det formidlende led, kan det hæmme erhvervsskolernes mulighed for hurtig reaktion, tilpasning og faglig udvikling. Det betyder, at vejen til information og udviklingsmuligheder kan blive lang (DE-L 2011).

Derudover er der ikke klarhed over, hvilken rolle VUC skal påtage sig i forhold til tilsyn med undervisningen. En skolerepræsentant oplever det således:

”VUC agerer vagthund og kontrollant overfor alt, hvad vi foretager os i FVU- og OBU-regi. Det ville være rart, hvis erhvervsskolerne selv kunne have driftsoverenskomst på FVU og OBU og således ikke skulle ind over VUC med alt. Helt overordnet er det altså et problem, at VUC både er vores overenskomstgiver og konkurrent. Det er meget uhensigtsmæssigt, at de som vores konkurrent skal administrere og vejlede os (og tager betaling for det)”.

Citatet antyder, at skolerepræsentanten er kritisk over for, at VUC fører en form for tilsyn med skolen, som den pågældende formulerer som en kontrollant. I FVU-bekendtgørelsen fremgår det, at det er Undervisningsministeriet, der fører pædagogisk, retligt og økonomisk tilsyn med FVU, der udbydes inden for VUC's tilbud. I evalueringen fra EVA har de fremhævet eksempler på, at der er uklarhed om, hvilke forpligtigelser og beføjelser VUC har vedrørende tilsyn og kvalitetssikring hos driftsoverenskomtparterne. Undersøgelsen viste tillige, at de enkelte VUC'ere fortolker deres rolle i tilsyn og kvalitetssikring forskelligt. Evalueringen viser også, at nogle VUC'ere oplever, at det er svært at varetage deres rolle i kvalitetssikringen (EVA 2012).

Det tyder på, at der ikke er klarhed over hvilke forpligtigelser VUC har i forhold til at være faglig samarbejdspartner og overenskomstgiver til erhvervsskolerne. Det er eksempelvis ikke hensigtsmæssigt, at der ikke er klarhed over hvem og hvordan, der føres tilsyn med FVU.

Afrunding og anbefalinger

På baggrund af undersøgelsen kan vi konkludere, at erhvervsskolerne kan og gerne vil bidrage mere til at løfte danskernes læse- og regnefærdigheder. Der er i dag 14 udbydere og på sigt kan der blive endnu flere. Det forudsætter dog, at de 16 erhvervsskoler, der i denne undersøgelse angiver at de er motiveret for at søge driftsoverenskomst i fremtiden, ansøger og formår at lave en aftale med VUC.

Hvis flere danskere skal have løftet deres regne- og skrivefærdigheder, kan erhvervsskolerne tilbyde en pædagogik og faglig tilrettelæggelse af FVU-undervisningen som passer til erhvervsskolernes målgrupper. Både dem der er ansat i en virksomhed, dem der er i gang med en uddannelse og dem der er ledige.

Der er i dag store geografiske forskelle på, hvor borgeren har mulighed for at gennemføre FVU på en erhvervsskole og det bør der, ifølge flere erhvervsskoler, laves om på.

Det bør endvidere åbnes mere for rammerne for tilrettelæggelsen af FVU, hvis flere erhvervsskoler skal motiveres til at udbyde FVU. Det bør være lettere at sammentænke eksempelvis FVU og AMU.

Hvis flere erhvervsskoler skal udbyde FVU kræver det, at flere erhvervsskoler ansøger om en driftsoverenskomst. Det kræver ligeledes, at det bliver undersøgt om udbudsstyringen og administrationen omkring FVU foregår hensigtsmæssigt. Erhvervsskolerne mener ikke, at der er faglige argumenter for, hvorfor udbuddet af FVU skal styres af én udbyder og ikke af Undervisningsministeriet.

Danske Erhvervsskoler – Lederne anbefaler derfor:

- Undervisningsministeriet skal give alle erhvervsskoler ret til at udbyde FVU inden for skolens naturlige geografiske udbudsområde
- Der skal være flere muligheder for fleksibel tilrettelæggelse af FVU-forløb på skolerne